

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮ

ТОКТОМ

2019-жылдын 23-октябры № 569

Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы жөнүндө

"Жарандык коргонуу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын [Мыйзамынын](#) 7-беренесин ишке ашыруу максатында, "Кыргыз Республикасынын Өкмөтү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын [конституциялык Мыйзамынын](#) 10 жана 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Өкмөтү

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Төмөнкүлөр бекитилсин:

- Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы жөнүндө [жобо](#), 1-тиркемеге ылайык;

- Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын [курамы](#), 2-тиркемеге ылайык;

- Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн [тартиби](#), 3-тиркемеге ылайык;

- Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине талдоо жана баалоо жүргүзүүнүн [тартиби](#), 4-тиркемеге ылайык.

2. Ушул токтомдун аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынын коргоо, укук тартип жана өзгөчө кырдаалдар бөлүмүнө жүктөлсүн.

3. Ушул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он беш күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

**Кыргыз
Республикасынын
Премьер-министри**

М. Абылгазиев

**Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга
комплексүү мониторинг жүргүзүүнүн жана
божомолдоонун бирдиктүү системасынын
катышуучуларынын
КУРАМЫ**

№	Катышуучунун аталышы	Кыскартылган аталышы
1	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлиги	ӨКМ
1.1	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Гидрометеорология агенттиги	Кыргызгидромет
1.2	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Калдык сактоочу жайлар менен иштөө боюнча агенттиги	КСЖИА
1.3	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин Өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү, божомолдоо департаменти	ӨКМЖБД
1.4	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы "Сел жана суу ташкындарынан коргоо" мамлекеттик агенттиги	ССТКМА
1.5	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Кризистик кырдаалдарда башкаруу борбору	ККББ
2	Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлиги	ТЖМ
3	Кыргыз Республикасынын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги	АЧТӨММ
4	Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги	ССМ
4.1	Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин Ооруларды алдын алуу жана мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөлдөө департаменти	МСЭҚД
5	Кыргыз Республикасынын Өнөр жай, энергетика жана жер казынасын пайдалануу мамлекеттик комитети	ӨЭЖПМК
6	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги	Курулуш агенттиги
7	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Курчап турган чөйрөнү коргоо жана токой чарбасы мамлекеттик агенттиги	Токой агенттиги

8	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Экологиялык жана техникалык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекция	Экотехинспекция
9	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Ветеринардык жана фитосанитардык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекция	Ветинспекция
10	Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлиги	ИИМ
11	Кыргыз Республикасынын Маданият, маалымат жана туризм министрлиги	ММТМ
12	Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Биология институту	Биология институту
13	Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Сейсмология институту	Сейсмология институту
14	Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Геология институту	Геология институту
15	Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Суу маселелери жана гидроэнергетика институту	Суу маселелери институту
16	Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Геомеханика жана жер казынасын өздөштүрүү институту	ГЖКӨИ
16.1	Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Геомеханика жана жер казынасын өздөштүрүү институтунун "Геоприбор" илимий-инженердик борбору	"Геоприбор" ИИБ
17	"Улуттук энергетикалык холдинг компаниясы" ачык акционердик коому	УЭХК
18	Борбор-Азиялык Жерди колдонмо изилдөө институту	БАЖИИ
19	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Суу ресурстары мамлекеттик агенттиги	Суу агенттиги

1-тиркеме

*(Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнүн
2019-жылдын 23-
октябрындагы
№ 569 [токтомуна](#))*

**Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга
комплектүү мониторинг жүргүзүүнүн жана
божомолдоонун бирдиктүү системасы жөнүндө
ЖОБО**

1-глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Жобо Кыргыз Республикасында Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын (мындан ары - Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы) максатын жана милдеттерин, аны түзүүнүн жана иштетүүнүн тартибин аныктайт.

2. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы Кыргыз Республикасынын Жарандык коргонуунун мамлекеттик системасынын потенциалын жогорулатууга өбөлгө түзөт жана өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо боюнча милдеттерди практикалык ишке ашырууну камсыз кылат.

3. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасында колдонулуучу негизги түшүнүктөрдүн жана терминдердин тизмеси ушул Жобонун [тиркемесине](#) ылайык аныкталат.

2-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын максаты жана милдеттери

4. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын түзүүнүн жана иштетүүнүн максаты өзгөчө кырдаалдардын алдын эрте алуу жана алардын кесепеттерин жоюу боюнча иштерди уюштурууга багытталган өзгөчө кырдаалдардын аныкталган жана потенциалдуу булактарына үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүүнү, алардын өөрчүүсүн өз убагында жана так божомолдоону камсыз кылуу болуп эсептелет.

5. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын милдеттери:

1) өзгөчө кырдаалдардын аныкталган жана потенциалдуу булактарына үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүү жана контролдоо, өзгөчө кырдаалдардын пайда болуу тобокелдиги жөнүндө сапаттуу жана сандуу маалыматтарды алдын ала алуу;

2) Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын маалымат мейкиндигинде катышуучулардын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүн натыйжалуу уюштуруу;

3) өзгөчө кырдаалдардын пайда болуу ыктымалдуулугун, ошондой эле өзгөчө кырдаалдардын аймагын, масштабдарын, тарап кетүү аянтынын өлчөмдөрүн, мүмкүн болуучу узакка созулган кайталанган кесепеттерин, убакыт аралыктарын же алардын белгилүү жыйындысын өз убагында жана так божомолдоо;

4) өзгөчө кырдаалдардын булактары боюнча маалымат базасын түзүү жана актуалдаштыруу;

5) Жарандык коргонуу мамлекеттик системасынын башкаруу органдарынын, Жарандык коргонуу жаатындагы мамлекеттик ыйгарым укуктуу органдын өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиктерин башкаруу, алдын алуу, локалдаштыруу, жоюу жана терс кесепеттерин жеңилдетүү боюнча чечимдерине сунуштарды иштеп чыгуу жана маалыматтык колдоо.

3-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын түзүү жана иштөөсүн камсыз кылуу

6. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы, өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоону ишке ашыруучу учурдагы жана кайра түзүлгөн функциялык-

тармактык түзүмдөрдү жана кызматтарды уюштуруу жана техникалык жактан бириктирүү жолу менен түзүлөт.

7. Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын иштетүүнү, координациялоону жана методикалык жетектөөнү уюштурат.

8. Министрликтер, мамлекеттик комитеттер жана административдик ведомстволор, адистештирилген уюмдар жана кызматтар профилдик чөйрөдө өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо боюнча тиешелүү функциялык-тармактык түзүмдөрдүн ишин уюштурат.

9. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын алкагындагы иш ушул Жобого жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн тартибине, ошондой эле башка ченемдик жана укуктук актыларга ылайык жүзөгө ашырылат.

4-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын уюштуруучулук түзүмү

10. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы - Кыргыз Республикасынын Жарандык коргонуунун мамлекеттик системасынын атайын системасы.

11. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы, өз алдынча жана бир эле убакта өз ара байланышкан интеграциялык функциялык-тармактык түзүмдөрдүн жана өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо боюнча кызматтардын жыйындысын түшүндүрөт.

12. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын функциялык-тармактык түзүмдөрүнө жана кызматтарына Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын курамына ылайык профилдик чөйрөдө өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо ишин жүргүзгөн министрликтер, мамлекеттик комитеттер, административдик ведомстволор, адистештирилген уюмдар жана кызматтар кирет.

13. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы, республикалык, региондук жана объектилик деңгээлдерде иштейт.

5-глава. Өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун түрлөрү жана объектилери

14. Мониторинг жүргүзүүнүн түрлөрү өзгөчө кырдаалдардын булактарынын пайда болуу мүнөздөрү, объекттер, мониторинг жүргүзүүнүн камтылган аймагы, мониторинг жүргүзүүчү субъекттер менен аныкталат.

15. Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдардын классификациясына ылайык Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын алкагында, табигый, техногендик,

экологиялык, биологиялык-социалдык мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдардын булактарына мониторинг жүргүзүү уюштурулат.

16. Мониторинг жүргүзүүнүн объектилери болуп өзгөчө кырдаалдардын аныкталган жана потенциалдуу булактары саналат.

17. Объектилерге - өзгөчө кырдаалдардын пайда болуу булактарына жараша - Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын алкагында өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүүнүн төмөнкүдөй түрлөрү ишке ашырылат:

1) табигый мүнөздөгү - жер титирөөлөрдү, сел жана суу ташкындарынын коркунучун, табигый бийик тоолуу көлдөрдүн суу тосмолорунун жырылып кетүүлөрүн, кар көчкүлөрдү, урап кетүүнү, таш кулоону, жер көчкү, геокриологиялык, карст-суффозиондук процесстерин, лёсс жана чополуу кыртыштардын чөгүүсүн, жер астындагы суулардын деңгээлинин көтөрүлүшүн, токойдогу жана тоодогу өрттөрдү, адыр жана талаадагы өрттөрдү, табигый мүнөздөгү башкача өзгөчө кырдаалдардын түрлөрүн камтыган мониторинг;

2) техногендик мүнөздөгү - суу сактагычтардын, дамбалардын, шлюздардын, тосмолордун жырылып кетүүсүн, жердин чөгүүсүн, турмуш тиричиликти камсыз кылуучу коммуналдык системалардагы аварияларды, имараттардын, курулмалардын капчысынан урап кетүүсүн, энергетикалык системалардагы аварияларды, өрттөрдү, жардырууларды, жардыруу коркунучтарын, транспорттук аварияларын, радиоактивдүү заттардын чыгуулары (чыгуу коркунучу) менен аварияларын, химиялык коркунучтуу заттардын чыгуулары (чыгуу коркунучу) менен аварияларын, биологиялык коркунучтуу заттардын чыгуулары (чыгуу коркунучу) менен аварияларын, калдыктарды сактоочу жайлардын жана кен калдыктарынын бүтүндүгүнүн бузулууларын (радиоактивдүү жана уулуу заттардын чыгуу коркунучу) камтыган мониторинг;

3) экологиялык мүнөздөгү - кургак жерлердин абалынын өзгөрүүсүн (кыртыштын, жер казынасынын, ландшафттардын), атмосферанын курамын жана касиеттерин, гидросферанын жана биосферанын абалдарын, айлана-чөйрөнүн радиоактивдик булгануусунун таасирлеринен өзгөрүүсүн камтыган мониторинг;

4) биологиялык-социалдык мүнөздөгү - адамдардын жана жаныбарлардын инфекциялык массалык оорунун, айыл-чарба өсүмдүктөрүнүн дарттардан, отоо чөптөн жана зыянкечтерден массалык жабыркагандыгын камтыган мониторинг.

18. Өзгөчө кырдаалдардын булактары камтылган аймактарына жараша объектилик (локалдык), региондук жана республикалык деңгээлдерде мониторинг жүргүзүлөт.

19. Өзгөчө кырдаалдардын божомолдоолору, божомолдоолорго колдонулуучу ыкмаларга жана мөөнөттөргө байланыштуу айырмаланат.

20. Өзгөчө кырдаалдардын божомолдоосунун түрлөрү мөөнөттөрүнө жараша төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) өзгөчө кырдаалдарды узак мөөнөттүү божомолдоо - бир жылдан ашык мөөнөткө;

2) өзгөчө кырдаалдарды орто мөөнөттүү божомолдоо - бир айга жана бир жылга чейин;

3) өзгөчө кырдаалдарды кыска мөөнөттүү божомолдоо - бир жумага жана бир айга чейин;

4) өзгөчө кырдаалдарды ыкчам божомолдоо - бир суткага жана үч суткага чейин;

5) өзгөчө кырдаалдарды ыкчам күнүмдүк божомолдоо - 24 саат аралыгына (өзгөчө кырдаалдар келип чыгуусунун жогорку даражадагы ыктымалдыгы жөнүндө шашылыш эскертүү).

6-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын негизги функциялары

21. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасында Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын негизги функциялары болуп төмөнкүлөр саналат:

1) Кыргыз Республикасынын аймагындагы өзгөчө кырдаалдардын булактары жөнүндөгү мониторингдик маалыматтарды топтоо, жалпылоо жана талдоо;

2) ар кандай өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиктерин, ошондой эле Кыргыз Республикасынын калкы жана аймагы үчүн комплекстүү тобокелдиктерди баалоо;

3) Кыргыз Республикасынын аймагындагы өзгөчө кырдаалдардын ыкчам, кыска мөөнөттүк, орто мөөнөттүү жана узак мөөнөттүү божомолдоолорун иштеп чыгаруу;

4) Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүн уюштуруу, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн тартибине ылайык өзгөчө кырдаалдардын пайда болуу тобокелдиги жөнүндө мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоолордун жыйынтыктары боюнча маалыматтарды берүү;

5) Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын жалпы уюштуруу-методикалык жетектөөнү координациялоо;

6) өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо жаатындагы илимий изилдөөлөрдү уюштуруу;

7) өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун техникалык каражаттарын жана методдорун иштеп чыгаруу жана ишке киргизүү боюнча бирдиктүү техникалык саясатты жүргүзүүгө жана ишке ашырууга катышуу;

8) өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо жаатында ченемдик укуктук актылардын, стандарттардын, колдонмолордун, эрежелердин жана тартиптердин долбоорлорун иштеп чыгарууга катышуу;

9) өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо маселелери боюнча окутууларды, методикалык, илимий-техникалык жыйындарды, конференцияларды, тренингдерди уюштуруу жана өткөрүү;

10) өзгөчө кырдаалдардын булактары боюнча маалымат базасын түзүү жана актуалдаштыруу;

11) өзгөчө кырдаалдардын пайда болуусунун жана өрчүүсүнүн мүмкүн болгон варианттарын (сценарийлерин) иштеп чыгаруу жана изилденүүчү процесстердин динамикасын чагылдыруучу мүмкүн болгон өзгөчө кырдаалдардын өрчүшүн моделдөө;

12) өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиктерин башкаруу, алдын алуу, локалдаштыруу, жоюу жана терс кесепеттерин жеңилдетүү боюнча сунуштарды иштеп чыгаруу.

22. Функциялык-тармактык түзүмдөрдүн жана кызматтардын негизги функциялары болуп төмөнкүлөр саналат:

1) профилдик чөйрөдө өзгөчө кырдаалдардын булактары боюнча мониторинг жүргүзүүнүн маалыматтарын топтоо, жалпылоо жана талдоо;

2) профилдик чөйрөдө ар кандай өзгөчө кырдаалдардын пайда болуу тобокелдиктерин баалоо, өзгөчө кырдаалдардын ыкчам, кыска мөөнөттүк, орто мөөнөттүү жана узак мөөнөттүү божомолдоолорун иштеп чыгаруу;

3) профилдик чөйрөдө катышуучулардын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүн уюштуруу;

4) жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн тартибине ылайык өз убагында маалыматтарды берүү;

5) жалпы уюштуруу-методикалык жетектөө, профилдик чөйрөдө катышуучулардын ишин жалпы координациялоо;

6) профилдик чөйрөнү өркүндөтүү боюнча ведомстволук максаттуу жана илимий-техникалык программаларды ишке ашырууга катышуу;

7) өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун техникалык каражаттарын жана методдорун иштеп чыгаруу жана ишке киргизүү боюнча бирдиктүү техникалык саясатты жүргүзүүгө жана ишке ашырууга катышуу.

7-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын иштөө режимдери

23. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы төмөнкүдөй режимдерде иштейт:

- 1) күндөлүк иштөө режими;
- 2) күчөтүлгөн даярдыктагы режим;
- 3) өзгөчө кырдаалдардын режими.

24. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы иштеген учурдагы негизги иш-чаралар:

- 1) күндөлүк иштөө режиминде:

- аныкталган өзгөчө кырдаалдарга жана алардын потенциалдуу булактарынын абалдарын байкоо жана контролдоо;

- мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдук маалыматтарды үзгүлтүксүз топтоо, иштеп чыгаруу жана талдоо, өзгөчө кырдаалдардын ыктымалдуулук тобокелдигин ыкчам баалоо;

- Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын натыйжалуу маалыматтык өз ара аракеттенүүсү;

- Жарандык коргонуу мамлекеттик системасынын башкаруу органдарынын, мамлекеттик аткаруу бийлигинин жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишине мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун маалыматтары менен өз убагында камсыз кылуу;

- 2) күчөтүлгөн даярдыктагы режимде:

- күндөлүк иштөө режиминде аныкталган функцияларды аткаруу;

- өзгөчө кырдаалдардын потенциалдуу булактарынын параметрлерине зарыл болгон учурда тез-тез байкоолорду уюштуруу;

- Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын өз ара аракеттенүү пландарын тактоо;

- өзгөчө кырдаалдар пайда болуусу мүмкүн болгон аймакта зарыл болгон учурда изилдөөлөрдү жүргүзүү үчүн Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын күч жана каражаттарын даярдыкка келтирүү;

3) өзгөчө кырдаалдардын режиминде:

- күндөлүк иштөө жана жогорку даярдыктагы режимде аныкталган функцияларды аткаруу;

- Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын күнү-түнү иштөөсүн уюштуруу;

- мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоо маалыматтарын реалдуу убакыт режиминде үзгүлтүксүз топтоо, иштеп чыгаруу жана талдоо;

- өзгөчө кырдаалдардын өрчүүсүн ыкчам божомолдоо;

- Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын өкүлдөрүнүн курамындагы ыкчам топту зарыл болгон учурда өзгөчө кырдаалдар түзүлгөн аймакка жөнөтүү;

- өзгөчө кырдаалдардын масштабдарын жана жайылуу аймагынын чектерин аныктоо;

- өзгөчө кырдаалдардын кесепеттерин жоюуга жана жеңилдетүүгө багытталган сунуштарды иштеп чыгаруу.

8-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын техникалык камсыздоо

25. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы талаптагыдай уюштуруучулук, программалык, техникалык, тематикалык, методикалык, метрологиялык жана ченемдик укуктук камсыздоосу болушу керек.

26. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын техникалык камсыздоо, программалык-техникалык комплекстерди иштеп чыгаруу, маалыматтык технологияларды, мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун методдорун жана методикаларын, ошондой эле өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо жаатындагы башка техникалык каражаттарды ишке киргизүү Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган жана функциялык-тармактык түзүмдөр тарабынан жүзөгө ашырылат.

27. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын техникалык камсыздоого Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын, өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо боюнча функциялык-тармактык түзүмдөрдүн жана кызматтардын материалдык-техникалык базасы кирет.

28. Маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу, сактоо жана автоматташтырылган эсепке алуу Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым

укуктуу мамлекеттик орган иштеп чыгарган программалык камсыздоого жана документтердин электрондук формаларына ылайык жүзөгө ашырылат.

9-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын ишин каржылоо

29. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын ишин каржылоо Кыргыз Республикасынын бюджеттик мыйзамдарына ылайык, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен тыюу салынбаган башка булактардын эсебинен жүзөгө ашырылат.

Кыргыз Республикасында
Өзгөчө кырдаалдарга
комплекстүү мониторинг
жүргүзүүнүн жана
божомолдоонун бирдиктүү
системасы жөнүндө
жобонун
тиркемеси

Кыргыз Республикасында Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасында колдонулуучу негизги түшүнүктөрдүн жана терминдердин ТИЗМЕСИ

Кыргыз Республикасында Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы жаатында колдонулуучу негизги түшүнүктөр жана терминдер төмөндөгүлөр:

1) **маалыматтык өз ара аракеттенүү** - Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын ортосунда алардын карамагында турган мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун маалыматтары жана документтери (анын ичинде электрондук түрдө) менен алмашуу;

2) **өзгөчө кырдаалдын булагы** - кооптуу табигый кубулуштар, авария же кооптуу техногендик кырсык, адамдардын, айыл чарба жаныбарларынын жана өсүмдүктөрдүн кеңири таркалган инфекциялык оорусу, ошондой эле заманбап кыйратуучу каражаттарды колдонуунун натыйжасында өзгөчө кырдаал пайда болуу мүмкүнчүлүгү же пайда болушу;

3) **өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо** - өзгөчө кырдаалдардын алдын алууга багытталган, табигый, техногендик процесстердин, кубулуштардын абалын жана өзгөрүүсүн байкоо, баалоо, талдоо жана алардын өрчүүсүн божомолдоо боюнча иш-чаралардын жыйындысы;

4) **мониторингдик маалымат** - өзгөчө кырдаалдардын булактарына үзгүлтүксүз же ыкчам байкоолордун жана контролдоонун натыйжасында алынган маалыматтардын түрү;

5) **айлана-чөйрөгө мониторинг жүргүзүү** - айлана-чөйрөнүн абалын баалоо, анда болгон процесстерди талдоо жана анын өзгөрүү тенденциясын өз убагында аныктоо үчүн белгиленген программа боюнча туруктуу негизде жүргүзүлүүчү байкоолордун жана контролдоонун системасы;

6) **атмосферага мониторинг жүргүзүү** - атмосферада радиоактивдүү, кооптуу химиялык жана биологиялык заттардын камтылышына байкоо жана контролдоо жүргүзүү системасы;

7) **гидросферага мониторинг жүргүзүү** - суунун сапатынын радиоактивдүү, кооптуу химиялык жана биологиялык заттар менен булганышына байкоо жана контролдоо жүргүзүү системасы;

8) **литосферага мониторинг жүргүзүү** - литосферада радиоактивдүү, кооптуу химиялык жана биологиялык заттардын камтуу деңгээлине байкоо жана контролдоо жүргүзүү системасы;

9) **кооптуу табигый процесстерге жана кубулуштарга мониторинг жүргүзүү** - айлана-чөйрөдөгү кооптуу жаратылыш процесстер менен кубулуштардын өнүгүүсүнө, атайын программа боюнча алардын пайда болуу жана өнүгүү шарттарынын факторлоруна, кооптуу табигый процесстер жана кубулуштар менен байланышкан өзгөчө кырдаалдардын алдын алуу же алардын кесепетинен келтирилүүчү зыянды азайтуу боюнча иш-чараларды өз убагында иштеп чыгаруу жана жүргүзүү максатында аткарылган үзгүлтүксүз байкоо жана контролдоо жүргүзүү системасы;

10) **өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин баалоо** - коркунучка дуушар болгон адамдарга, мүлктөргө, жашоо тиричилигинин каражаттарына жана айлана-чөйрөгө потенциалдуу зыян келтирүүсү мүмкүн болгон аярлуулуктун шарттарын баалоо жана потенциалдуу коркунучтарды/кооптуулуктарды талдоо аркылуу тобокелдиктердин табиятын жана мүмкүн болуучу кесепеттеринин масштабын аныктоо;

11) **чыгымды баалоо** - акчалай же накталай көрсөткүчтөр менен чыгымды аныктоо;

12) **потенциалдык кооптуу участок** - өзгөчө кырдаалдардын келип чыгуу коркунучун божомолдоо жана өзгөчө кырдаалдардын социалдык-экономикалык кесепеттерин баалоо аркылуу тиешелүү аймакка киргизилген тез өөрчүй турган кооптуу табигый кубулуштардын жана техногендик процесстердин келип чыгуу тобокелдигине дуушар болгон аймак (жер, суу, аба мейкиндиги);

13) **өзгөчө кырдаалдарды божомолдоо** - өзгөчө кырдаалдардын өткөн жана азыркы мезгилде келип чыгуунун мүмкүн болгон себептерин, анын булактарын талдоонун негизинде, анын пайда болуу жана өрчүү ыктымалдыгын алдын ала чагылдыруу;

14) **божомолдоо маалыматтары** - өзгөчө кырдаалдарды пайда кылган, кооптуу табигый, техногендик экологиялык, биологиялык-социалдык процесстер менен кубулуштардын келип чыгуу жана өрчүү ыктымалдыгын чагылдырган маалыматтын түрү;

15) **кырсыктын тобокелдигин азайтуу** - калктын жана аймактардын коркунучтарга кабылуусун азайтуу боюнча иш-чаралардын комплекси, тобокелдиктин жана жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун себептүү факторлорун системалуу, талдоонун жана контролдоонун негизинде өзгөчө кырдаалдарга даярдыкты жогорулатуу;

16) **аярлуулук** - коркунучтун/кооптуулуктун таасирине дуушар болууну арттыруучу физикалык, социалдык, экономикалык жана экологиялык

факторлордун натыйжасында пайда болгон шарттардын жана процесстердин комплекси;

17) **ЧЫГЫМ** - адамдын өмүрүнүн кыйылуусу, материалдык жоготуулар жана экономикалык объектилердин, инфраструктуранын жана айлана-чөйрөнүн жабыр тартышы (бузулушу) менен байланышкан чыгымдар.

3-тиркеме
(Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнүн
2019-жылдын 23-
октябрындагы
№ 569 [токтомуна](#))

**Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга
комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана
божомолдоонун бирдиктүү системасынын
катышуучуларынын маалыматтык өз ара
аракеттенүүсүнүн
ТАРТИБИ**

1-глава. Жалпы жоболор

Кыргыз Республикасында Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн тартиби (мындан ары - Тартип) Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын (мындан ары - Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасы) алкагында маалыматтык өз ара аракеттенүү эрежелерин аныктайт, мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо маалыматтарынын курамын белгилейт.

**2-глава. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг
жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасын
маалыматтык камсыздоо**

1. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын курамына кирген катышуучулардын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн жалпы багыттары:

1) маалымат топтоо, иштеп чыгаруу, талдоо жана алмашуу боюнча макулдашылган саясат;

2) маалыматтардын толуктугун, тактыгын, аныктыгын жана өз убагында берилүүсүн камсыз кылуу;

3) маалыматты чогултуу, иштеп чыгаруу, талдоо жана алмашуу жаатында биргелешкен иш-чараларды пландоо жана ишке ашыруу;

4) зарыл болгон учурда тобокелдиктердин пайда болуусун жана өзгөчө кырдаалдардын өрчүүсүн бирдикте божомолдоону даярдоо;

5) маалымат алмашууну камсыздоодо кыйынчылыктарга алып келиши мүмкүн болгон бардык окуялар жөнүндө катышуучуларга дароо кабарлоо.

2. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын алкагында катышуучулардын ортосунда маалымат алмашуу акысыз жүргүзүлөт.

3. Өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо маселелери боюнча чет мамлекеттердин ыйгарым укуктуу органдары жана эл аралык уюмдар менен маалыматтык өз ара аракеттенүү Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына, ошондой эле Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган, мыйзамдарда белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдерге ылайык жүргүзүлөт.

4. Кыргыз Республикасындагы жана Борбордук Азия мамлекеттери менен чектешкен аймактарда табигый жана техногендик мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар жөнүндө маалымат алмашуу Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына, ошондой эле Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган, мыйзамдарда белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдерге ылайык жүргүзүлөт.

3-глава. Мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо маалыматтарынын түрлөрү

5. Мониторинг жүргүзүү жана божомолдоо маалыматтары ыкчам, учурдагы жана пландалган маалыматтарга бөлүнөт.

6. Ыкчам маалыматтарга табигый, техногендик, экологиялык, биологиялык-социалдык мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиги жана (же) пайда болуу фактылары жана алардын кесепеттери жөнүндөгү маалыматтар кирет.

7. Учурдагы маалыматтарга тиешелүү аймактарда айлана-чөйрөнүн, радиациялык, химиялык, медициналык-биологиялык, жарылуучу, өрт жана экологиялык коопсуздугунун учурдагы абалы, потенциалдуу кооптуу объекттер жана башка жер участкактору тууралуу маалыматтар кирет.

8. Пландуу маалыматка өзгөчө кырдаалдардын алдын алуу жана жоюу боюнча иш-чараларды күн мурунтан пландоо үчүн жана жылдык, кварталдык, бир айлык жалпыланган божомолдордун, жыйнактарын, серептердин ж.б. түзүү үчүн зарыл болгон маалыматтар кирет.

4-глава. Маалыматтык өз ара аракеттенүүнүн тартиби

9. Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларынын маалыматтык өз ара аракеттенүүсүнүн тартиби үч этапты камтыйт.

10. Биринчи этапта Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучулары төмөнкүлөрдү аткарат:

1) толук, так жана ишенимдүү маалыматтарды даярдоо;

2) ар түрдүү өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиктерин баалоо, Кыргыз Республикасынын аймагында өзгөчө кырдаалдарга ыкчам, кыска, орто жана узак мөөнөттүү божомолдорун иштеп чыгаруу, ар бир өзгөчө кырдаалдардын булактарынын пайда болуусун божомолдоо;

3) өзгөчө кырдаалдарды өз убагында жана так божомолдоо үчүн Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга бул маалыматтарды берүү.

11. Экинчи этапта Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган төмөнкүлөрдү ишке ашырат:

1) алынган маалыматтарды талдоо жана тактоо;

2) алынган маалыматтарды жалпылоо;

3) ар кандай өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиктерин, ошондой эле Кыргыз Республикасынын калкы жана аймагы үчүн комплекстүү тобокелдиктерди баалоо, Кыргыз Республикасынын аймагында өзгөчө кырдаалдар боюнча ыкчам, кыска, орто жана узак мөөнөттүү божомолдоолорду иштеп чыгаруу, ар бир пайда болгон өзгөчө кырдаалдардын булактарын алдын ала божомолдоо жана тиешелүү түрдө өзгөчө кырдаалдардын масштабын, алардын жайылуу аянтын аныктоо;

4) өзгөчө кырдаалдардын айрым түрлөрү келип чыккан учурда мүмкүн болуучу узак мөөнөттүү кайталануучу кесепеттердин масштабын, убакыт аралыгын же белгилүү жыйындысын болжолдоо;

5) өзгөчө кырдаалдарды башкаруу, алардын алдын алуу, локалдаштыруу, жоюу жана терс кесепеттерин жеңилдетүү боюнча сунуштарды иштеп чыгаруу.

12. Үчүнчү этапта Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучулары, Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан иштелип чыккан божомолдоолор жана сунуштар:

1) Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын расмий Интернет-сайтында жана Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын маалымат ресурсунда жалпыга ачык жайгаштырылат;

2) Жарандык коргонуунун мамлекеттик системасынын башкаруу органдарына, Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучуларына, аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жиберилет.

13. Мониторинг жана божомолдоо боюнча маалыматтардын мазмуну, аны берүүнүн мезгилдери жана мөөнөтү тиешелүү катышуучулар менен макулдашуу боюнча Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан белгиленет.

14. Мониторинг жүргүзүү жана божомолдоолор тууралуу маалыматтардын курамы ушул Тартиптин [тиркемесине](#) ылайык аныкталат.

15. Зарылдыгына жараша Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тиешелүү катышуучу менен макулдашуу боюнча мониторинг жүргүзүү жана божомолдоолор тууралуу маалыматтардын курамын коррекциялайт.

16. Мамлекеттик сырлар менен иштөө тартиби Кыргыз Республикасынын мамлекеттик сырларды коргоо чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык ишке ашырылат.

17. Алынган маалымат киргизилген өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду эске алуу менен өзгөчө кырдаалдардын булактарынын маалымат базасын түзөт.

18. Өзгөчө кырдаалдардын алдын алуу максатында Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган эксперттерден, профилдик адистерден кошумча маалыматтарды, эксперттик корутундуларды (эксперттик баалоо, адистердин корутундулары) талап кылышы мүмкүн.

19. Аларды алуу, даярдоо, чогултуу, иштетүү, талдоо, экспертиза жүргүзүү үчүн чыгымдарды талап кылуучу эксперттик корутундулар (эксперттик баалоо, адистердин корутундулары) сарпталган чыгымдар компенсацияланган шартында берилет.

5-глава. Тараптардын жоопкерчилиги

20. Министрликтердин, мамлекеттик комитеттердин, административдик ведомстволордун, адистештирилген уюмдардын жана кызматтардын, Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын жетекчилери маалыматтын тактыгына, өз убагында жана толук берүү үчүн жеке жоопкерчилик тартат.

21. Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан маалыматтарды кечиктирүүнүн, бербөөнүн бардык учурлары жана себептери боюнча жазуу жүзүндө кабарланат.

22. Ушул Тартиптин талаптары аткарылбаган фактылар боюнча Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган:

- тиешелүү жогору турган органдарга билдирет;

- Кыргыз Республикасынын жарандык коргонуу жаатындагы мыйзамдарын бузуу үчүн кызмат адамдарын жоопкерчиликке тартуу жөнүндө сунуштарды Жарандык коргонуу мамлекеттик системасынын башкаруу органдарына жана укук коргоо органдарына киргизет.

Кыргыз Республикасында
өзгөчө кырдаалдарга
комплекстүү мониторинг
жүргүзүүнүн жана
божомолдоонун бирдиктүү
системасынын
катышуучуларынын
маалыматтык өз ара
аракеттенүүсүнүн
тартибинин
тиркемеси

**Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдарга
комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана
божомолдоонун бирдиктүү системасынын
катышуучулары тарабынан берилүүчү мониторингдик
жана божомолдук маалыматтардын
КУРАМЫ**

№	Өзгөчө кырдаалдын булагынын аталышы	Өзгөчө кырдаалдын пайда болуусунун мүнөздөмөсү	Маалыматтардын болжолдуу курамы	Жооптуу катышуучулар
I. Табигый мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар				
1	Жер титирөө	Жер кыртышынын же мантиянын үстүңкү бөлүгүнүн кокустан жылышуусунун жана жарылышынын	Жер титирөөлөр күтүлүүчү райондордун карталарынан (РОЗ) жана күтүлүп жаткан жер титирөөлөрдө силкинүүлөрдүн	Сейсмология институту

		натыйжасында жер астында болуп, чайпалуу түрүндө алыс аралыктарга кетүүчү жердин б жана андан жогорку баллдагы күч менен силкинүүсү жана титирөөсү	интенсивдүүлүгүнүн картасынан алынуучу мониторингдик маалыматтар	
			Сейсмологиялык байкоолордун маалыматын камтыган мониторингдик маалыматтар	БАЖИИ
2	Сел кооптуулугу	Анча чоң эмес тоолуу дарыяларда жана кургак колоттордо, нөшөрлүү жаан-чачындардан же кардын тез эрүүсүнөн улам күтүүсүздөн жаралуучу минералдык бөлүкчөлөрдүн, таштардын жана тоо тектеринин сыныктарынын өтө чоң (агымдын көлөмүнүн 50-60% чейин) концентрациясындагы агым	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Сел кооптуулугунун жана мөңгү кубулуштарынын божомолу	ӨЭЖПМК, Суу проблемаларын институту, Суу агенттиги, ССТКМА, БАЖИИ
3	Суу ташкыны	Кардын, мөңгүнүн эришинен же жамгырдын көп жашынан улам дарыядагы суунун деңгээлинин салыштырмалуу кыска убакытка жана мезгилдүү эмес жогорулашы менен мүнөздөлгөн дарыянын суу режиминин фазасы	Гидрометеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
			Суу ташкынынын кооптуулугу тууралуу маалымат	ӨЭЖПМК, Суу агенттиги, ССТКМА, Суу проблемаларын институту, БАЖИИ
4	Бийик тоолуу табигый көлдөрдүн плотиналарынын бузулушу	Плотиналардын толук же бир бөлүгүнүн бузулушунун натыйжасында дарыянын суу режиминин табигый	Гидрометеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
			Бийик тоолуу көлдөрдүн абалдарын текшерип кароо	ӨЭЖПМК, ССТКМА, Суу проблемаларын институту

		фазасына же убактылуу суу агымына кошулуп кыйратуучу күчкө ээ болгон калыптанган сел же суу ташкынын агымы	Жырылып кетүү кооптуулугун божомолдоо	ӨЭЖПМК, Суу проблемаларын ын институту
5	Кар көчкү	Тоо боорундагы кардын жана (же) муздун кыйратуучу күчкө ээ болгон ылдам, күтүүсүздөн жаралган кыймылы	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Кар көчкү коркунучун божомолдоо	Кыргызгидромет
			Кар көчкүлөр тууралуу маалымат	ТЖМ
6	Урап түшүү	Тоо тектеринин массасынын оордук күчүнүн негизинде тоо боорунан бөлүнүшү жана кулашы. Урап түшүүлөр дарыялардын жээктеринде, сайларда, тоолордо жана көлдөрдүн жээктеринде пайда болот. Жылып келүүчү оордук күч менен кармап туруучу күчтөрдүн ортосундагы тең салмактуулуктун бузулушу урап түшүүлөрдүн пайда болушунун себеби болуп эсептелет	Кооптуу тоо боорлорун (беттерин) изилдөө	ӨЭЖПМК
			Урап түшүүлөр менен байланышкан кооптуу процесстердин активдешүүлөрү тууралуу маалымат	ӨЭЖПМК, ТЖМ, УЭХК
7	Таш кулоо	Ири көлөмдөгү тоо тектеринин тоо боорунан төмөн карай түшүүсү же тоголонуусу	Кооптуу тоо боорлорун изилдөө жана сунуштарды берүү	ӨЭЖПМК
			Таш кулоолор менен байланышкан процесстердин активдешүүсү тууралуу маалымат	ӨЭЖПМК, ТЖМ, УЭХК
8	Жер көчкү	Гравитациялык күчтөрдүн таасири астында ири көлөмдөгү тоо	Жер көчкү коркунучундагы тоо боорлорун изилдөө жана сунуштарды	ӨЭЖПМК, АЧТӨММ, ГЖКӨИ, "Геоприбор"

		тектеринин массасынын тоо боорунан же жантаймадан төмөн карай түшүү кыймылы	берүү Жер көчкү процесстеринин активдешүүсү тууралуу маалымат Гидрометеорологиялык маалымат	ИИБ БАЖИИ, Геология институту, УЭХК Кыргызгидромет
9	Геокриологиялык процесстер	Тоо тектеринде өнүгүүчү кооптуу тоңмо процесстер (сууктан тоңуп кеңейүү, сууктан жарылып кетүү, термоэрозия, курум жана башка гравитациялык процесстер)	Тоңуу процесстери кооптуулугу тууралуу маалымат	Геология институту, ӨЭЖПМК
			Гидрометеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
10	Карсттык-суффозиондук процесстер	Карсттын (жер астындагы боштуктун) 100 метрден ашык эмес тереңдигинде эрүүчү тектердин (туздардын, гипстин, акиташтын, бордун) туруктуу калыңдыгын жоготуусу, аларды жаап турган тектердин төбөсү кулаган учурда атайын оюктарды пайда кылат	Карсттык-суффозиондук процесстердин кооптуулугун божомолдоо	Геология институту
11	Лёсс жана чополуу кыртыштын чөгүүсү	Нымдашуунун жана суулануунун эсебинен лёсс жана чополуу кыртышта инженердик курулмалардын бузулушуна алып келүүчү кысылуунун текши эмес катастрофалык деформацияланышы	Лёсс жана чополуу кыртыштардагы чөгүү кооптуулуктарын божомолдоо	Геология институту
12	Суу каптоо, жер астындагы суулардын деңгээлдеринин жогорулоосу	Суу сактагычтарды жана плотиналарды курууда дарыялардагы суунун	Жер астындагы суулардын режими жана абалы	ӨЭЖПМК, АЧТӨММ, Суу агенттиги
			Аймактарды кыртыш	Суу проблемаларын

		горизонтунун көтөрүлүшүнүн, дарыянын киришинин, суу түтүкчөлөрүнөн жана канализация тармактарынан сууларды жоготуунун ж.б. натыйжасында жер астындагы суулардын деңгээлинин жогорулашы: - чыгым тартууга, инженердик курулмалардын бузулушуна алып келүүчү жер үстүндөгү кыртыш сууларынын 0-0,3 м деңгээлиндеги күчтүү суу каптоо	сууларынын каптоо коркунучунун божомолу Гидрометеорологиялык маалымат	ын институту Кыргызгидромет
1 3	Катуу шамал	Шамалдын ылдамдыгы 25 м/с жана андан жогору, тоолуу райондордо 35 м/с жана андан жогору	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
1 4	Чаң аралаш (кумдуу) бороон	Өтө катуу шамал, ошондой эле деңиздеги (көлдөгү) чоң толкундоо. Орточо 15 м/с же андан көп ылдамдыкта 6 же андан көп саатка созулат, көрүүнүн метеорологиялык ыраактыгы 100 м же андан аз аралыкка чейин төмөндөөсү менен коштолот	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
1 5	Узакка созулган жамгыр	Сел агымына, суу ташкынына, суу каптоого алып келүүчү бир нече суткага чейин үзгүлтүксүз жааган атмосфералык суюк	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет

		жаан-чачын. Жаан-чачындын өлчөмү 48 саатта 60 мм жана андан көп		
1 6	Катуу жаан, нөшөр (кар аралаш жаан, суу кар)	Сел агымына, суу ташкынына, суу каптоого алып келүүчү бир сутканын ичинде үзгүлтүксүз жааган атмосфералык суюк жаан-чачын. 12 сааттын жана андан аз убакыттын ичинде жаан-чачындын өлчөмү 30 мм	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
1 7	Катуу жааган кар	Көрүнүүнүн бир кыйла начарлашын жана транспорт кыймылынын татаалдашын жаратуучу узакка созулуп жааган кар - 12 сааттын же андан аз убакыттын аралыгында 200 мм жана андан көп	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
1 8	Бурганак	Көрүнүүнүн начарлашын жана транспорт магистралдарында күрткү жаратуучу катуу шамалдын күчү менен жер бетиндеги кардын учушу, кардын түшүүсү менен коштолушу мүмкүн. Шамалдын 12 м/с жана андан жогору ылдамдыгында 12 саатка же андан көпкө созулат. Шоссе жана темир жолдордогу кыймылдын токтолушуна алып келүүчү көрүнүүнүн начарлашы 50 м чейин же андан аз	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Көрүнүүнүн начарлашы жана унаа жолдордогу күрткүлөр жөнүндө маалымат	ТЖМ, ИИМ

1 9	Тайгак	Стандарттуу тайгак станогунун зымындагы катмарлардын диаметри 20 мм жана андан жогору	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Зымдардагы муз катмарлары тууралуу маалымат	УЭХК
2 0	Мөндүр	Диаметри 20 мм жана андан чоң катуу муздун бөлүкчөсү түрүндө жылдын жылуу мезгилинде түшүүчү атмосфералык жаан-чачын	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
2 1	Коюу туман	Түздөн-түз жер бетиндеги абада калкып турган жана көрүнүүнүн бир кыйла начарлашы менен коштолгон тамчы же кристалл түрүндөгү конденсация продуктуларынын топтолушу. Темир жана шоссе жолдорундагы кыймылдын токтолушуна алып келүүчү 6 саат жана андан ашык убакыттын ичиндеги көрүнүүнүн горизонталдык узактыгы 50 м жана андан аз, узактыгы 24 саат жана андан ашык	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Жолдордо көрүүнүн начарлашы тууралуу маалымат	ТЖМ, ИИМ
2 2	Үшүк	Абанын орточо суткалык оң температурасынын фонунда, вегетациялык мезгилде эгинге, техникалык, жашылча, мөмө-жемиш жана башка өсүмдүктөргө зыян келтирүүчү жер	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Эгиндердин, техникалык, жашылча мөмө-жемиштердин жана башка өсүмдүктөрдүн жабырлануулары тууралуу маалымат	АЧТӨММ

		кыртышынын бетиндеги абанын температурасынын Цельсий менен 0 градуска чейин жана андан да төмөндөшү		
2 3	Катуу суук	5 же андан көп күндүн ичинде дыйканчылык зонадагы абанын температурасы Цельсий менен минус 35 градус жана андан төмөн	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
2 4	Суу кардын катмарланышы жана аралаш оор катмарлануу	Стандарттуу тайгак станогунун зымындагы катмарлардын диаметри 35 мм жана андан жогору	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Кардын катмарланышы жана оор катмарлануулар тууралуу маалымат	УЭХК
2 5	Күчтүү кыроо	Нымдуу суук аба ырайында ичке жана узун предметтердеги (дарактардын бутактарындагы, электр линияларындагы) кристалл же дан катмары түрүндөгү атмосфералык жаан-чачындын түрү. Стандарттуу тайгак станогунун зымындагы катмарлардын диаметри 50 мм жана андан жогору	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Зымдардагы күчтүү кыроолор жөнүндөгү маалымат	УЭХК
2 6	Кыртыштын кургакчылыгы	2 декаданын аралыгында 0-20 см катмардагы пайдалуу нымдуулук - 10 мм же андан төмөн	Кыртыш кургакчылыгы тууралуу маалымат	Биология институту, АЧТӨММ
			Кыртыш кургакчылыгынын пайда болуу коркунучу тууралуу маалымат	Кыргызгидромет
2 7	Атмосфералык кургакчылык	Вегетациялык мезгилде 30 күн	Атмосфералык кургакчылык	Кыргызгидромет

		катары менен же андан көп убакыттын аралыгында абанын температурасы 30 градустан жогору болгон учурда натыйжалуу жаан-чачындын (бир күндө 5 миллиметрден жогору) жоктугу. Айрым күндөрү (мезгилдин 25%нен ашык эмес) төмөндө көрсөтүлгөн маанилердин максималдуу температурасына жол берилет	кооптуулугун божомолдоо	
			Атмосфералык кургакчылык кооптуулугундагы абал тууралуу маалымат	АЧТӨММ
28	Ысык шамал	5 же андан көп күндүн ичинде температуранын Цельсий менен 30 же андан жогору градусунда абанын 30% жана андан төмөн салыштырманымдуулугунун, шамалдын 5 м/сек. жана андан жогору ылдамдыгынын сакталышы	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
			Ысык шамалдын пайда болуу кооптуулугундагы абал тууралуу маалымат	АЧТӨММ
29	Катуу ысык	5 жана андан көп күндүн ичинде абанын температурасы Цельсий менен 40 градуска чейин жана андан жогору	Шашылыш эскертүүлөр	Кыргызгидромет
30	Токой өртү, тоо өртү, талаа жана эгин массивдеринин өртү	Жаратылыш чөйрөсүндө күтүүсүздөн пайда болуучу жана жайылуучу контролго алынбаган күйүү процесси	Метеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
			Токойлордогу, тоолордогу, талаалардагы жана эгин массивдериндеги өрттөр тууралуу маалымат	Токой агенттиги, ККББ, АЧТӨММ

II. Техногендик мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар

3 1	Плотиналардын , дамбалардын, шлюздардын, суу өткөрбөөчү тосмолордун ж.б. бузулушу	Плотиналардын, дамбалардын толук же бир бөлүгүнүн бузулушунун натыйжасында дарыянын суу режиминин табигый фазасына же убактылуу суу агымына кошулуп кыйратуучу күчкө ээ болгон калыптанган сел же суу ташкын агымы	Плотиналардын, дамбалардын, шлюздардын, суу өткөрбөөчү тосмолордун ж.б. техникалык абалдарын текшерип кароо	АЧТӨММ, Суу агенттиги, ӨЭЖПМК, УЭХК
			Плотиналардын, дамбалардын, шлюздардын, суу өткөрбөөчү тосмолордун ж.б. жырылуу кооптуулугун божомолдоо	Суу проблемаларын ын институту
3 2	Аймактын ылдыйлашы	Имараттардан, курулмалардан жана транспорт системаларынан пайда болгон кошумча статистикалык жана динамикалык жүктүн натыйжасында аймактардын ылдыйлоо процесси, ошондой эле көмүр суутегин казып алууга байланышкан жер бетинин ылдыйлашы	Аймактардын ылдыйлоо кооптуулугу тууралуу маалымат	Экотехинспекция, ӨЭЖПМК, Курулуш агенттиги
3 3	Турмуш-тиричиликти коммуналдык камсыздоо системасындагы авариялар	Турмуш-тиричиликти коммуналдык камсыздоо системасында пайдалануучу курулмалардын жана (же) техникалык түзүлүштөрдүн кыйроосу: - калкка берилүүчү ичүүчү суунун токтолушу; - калкка берилүүчү	Курулмалардын жана техникалык жабдуулардын абалдары жөнүндө маалымат. Турмуш-тиричиликти камсыздоочу коммуналдык системалардагы авария кооптуулуктары тууралуу маалымат	Экотехинспекция, ӨЭЖПМК, УЭХК, Курулуш агенттиги

		газдын токтолушу; - жылдын суук мезгилинде берилүүчү жылуулуктун токтолушу; - канализация системасынын иштешинин бузулушу		
3 4	Имараттардын, курулмалардын күтүүсүздөн урап түшүүсү	Транспорт коммуникацияларынын элементтеринин урап түшүүсү: - өндүрүштүк имараттардын жана курулмалардын урап түшүүсү; - турак-жай, социалдык-тиричилик жана маданий багытындагы имараттардын жана курулмалардын урап түшүүсү	Имараттардын, курулуштардын кокусунан урап түшүү кооптуулугу тууралуу маалымат	Курулуш агенттиги, Экотехинспекция, ТЖМ, ММТМ
3 5	Энергетика системасындагы авариялар	Электр тармактарында пайдалануучу курулмалардын жана (же) техникалык түзүлүштөрүнүн кыйроосу. Электр берүүнүн 6 саатка жана андан көп убакытка созулган узак мөөнөттүү үзгүлтүгү	Энергетика системаларындагы авария кооптуулугу тууралуу маалымат	УЭХК
3 6	Өрт, жарылуулар, жарылуу коркунучу	Адамдардын өмүрүнө коркунуч келтирген жана материалдык баалуулуктарды жок кылуу менен коштолгон контролго алынбаган күйүү процесси жана	Өрттөр, жарылуулар, жарылуу коркучу тууралуу маалымат Өрт кооптуулугундагы объектилер тууралуу маалымат	ӨКМ, УЭХК Экотехинспекция

		кыска мөөнөттүн ичинде чектелген көлөмдө көп сандагы энергиянын бөлүнүп чыгышы		
3 7	Радиоактивдүү заттарды (РЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авария	Атомдук станцияларда, өндүрүштүк жана изилдөө багытындагы атомдук энергетикалык орнотмолордо колдонулуучу курулмалардын жана (же) техникалык түзүлүштөрдүн радиоактивдүү заттарды чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен бузулушу: - транспорттук каражаттардын радиоактивдүү заттарды чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен болгон авариясы; - өнөр жай жана сыноочу ядердик жарылуулардагы радиоактивдүү заттарды чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен болгон авариясы (анын ичинде трансчек аралык); - иондоштурулган нурдануу булактарын жоготуу	Радиоактивдүү заттарды (РЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авариянын кооптуулугу тууралуу маалымат	Экотехинспекция, КСЖИА, МСЭКД, ӨЭЖПМК
3 8	Химиялык кооптуу заттарды (ХКЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан	ХКЗны өндүрүүдө, кайра иштетүүдө же сактоодо колдонулуучу курулмалардын жана (же) техникалык түзүлүштөрдүн	Химиялык коркунучтуу заттарды (ХКЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авариянын кооптуулугу	Экотехинспекция, Токой агенттиги, ССМ

	авария	бузулушу: - транспортто ХКЗ чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен болгон авария; - авариянын натыйжасында башталган химиялык реакциянын процессинде ХКЗнын пайда болушу жана жайылышы; - химиялык согуш куралдары менен болгон авария; - ХКЗ булактарын жоготуу	тууралуу маалымат Гидрометеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
39	Биологиялык кооптуу заттарды (БКЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен болгон авария	БКЗнын имараттарында жана илимий-изилдөө мекемелеринде колдонулуучу курулмалардын жана (же) техникалык түзүлүштөрдүн бузулушу: - транспортто БКЗ чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен болгон авария; - БКЗны жоготуу	Биологиялык кооптуу заттарды (БКЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авариянын кооптуулугу тууралуу маалымат	Ветинспекция, ССМ, Экотехинспекция, АЧТӨММ, Токой агенттиги
			Гидрометеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
40	Калдык сактоочу жайлардын жана кен калдыктарынын бүтүндүгүнүн бузулушу (радиоактивдүү жана уулуу заттардын чыгуу коркунучу)	Калдык сактоочу жайлардын жана кен калдыктарындагы гидротехникалык курулмалардын бузулушу: - калдык сактоочу жайлардын жана кен калдыктарынын үстүңкү катмарларынын (коргоочу катмарлардын) бузулушунан	Радиоактивдүү заттарды (РЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авариянын кооптуулугун божомолдоо	Экотехинспекция, КСЖИА
			Радиоактивдүү заттарды (РЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авариянын кооптуулугу	ССМ, "Геоприбор" ИИБ

		радиациялык фондун жогорулоосу; - радиоактивдүү жана уулуу заттарды ташып чыгаруудагы (кайра көмүүдөгү) транспорттук авариялар	тууралуу маалымат	
			Кооптуу объектини изилдөө, божомолдоо, эксперттик корутундулар	ГЖКӨИ, "Геоприбор" ИИБ
III. Экологиялык мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар				
4 1	Кургак жердин (кыртыштын, жер казынасынын, ландшафттардын) абалынын өзгөрүшү	Жер казынасын иштетүүдөн улам жер бетинин катастрофалык чөгүшү, көчүшү, урашы: - жер кыртышында (топуракта) чектелип жол берилген концентрациядан ашык оор металлдардын (анын ичинде радионуклиддердин) жана башка зыяндуу заттардын болушу; - жер кыртышынын интенсивдүү начарлашы, чөлгө, шорго, сазга айланышы ж.б.; - жаратылыш кендеринин түгөнүшүнө байланышкан кризистик кырдаалдар; - өндүрүштүк жана турмуш-тиричилик калдыктарын сактоочу жайлардын (таштандыларды ыргытуучу жай) толуп кетишинен келип чыккан кризистик	Божомолдоолор, эксперттик корутундулар. Кургак жердин (кыртыштын, жер казынасынын, ландшафттардын) абалынын өзгөрүүсүнүн коркунучу тууралуу маалымат	Экотехинспекция, Токой агенттиги, ӨЭЖПМК, АЧТӨММ, Биология институту, Геология институту
			Кооптуу объектини изилдөө, божомолдоо, эксперттик корутунду	ГЖКӨИ

		кырдаалдар		
4 2	Атмосферанын курамынын жана касиетинин өзгөрүшү	<p>Антропогендик иштин натыйжасында аба ырайынын жана климаттын чукул өзгөрүшү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - атмосферадагы чектелип жол берилген зыяндуу концентрациялардын 50 эсеге жана андан ашык жогорулашы; - чектелип жол берилген деңгээлден шаардын ызычуусунун бир кыйла жогорулашы; - кислоталык жаан-чачындын кеңири зонасынын пайда болушу; - шаарлар үстүндөгү температуралык инверсиялар 	Гидрометеорологиялык маалымат	Кыргызгидромет
			Атмосферанын курамынын жана касиетинин өзгөрүү кооптуулугу тууралуу маалымат	Токой агенттиги
4 3	Гидросфера абалынын өзгөрүшү	<p>Ичүүчү суунун кескин жетишсиздиги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - суу ресурстарынын түгөнүшү; - суу ресурстарынын булганышы; - жер бетиндеги сууларда зыяндуу аралашмалардын чектелип жол берилген зыяндуу концентрацияларынын 50 эсеге жана андан ашык жогорулашы 	Гидросфера абалынын өзгөрүү кооптуулугу тууралуу маалымат	АЧТӨММ, Суу агенттиги, Экотехинспекция, МСЭКД, Токой агенттиги
			Жер үстүндөгү суулардын булганылышы тууралуу маалымат	Кыргызгидромет
4 4	Биосфера абалынын	Ресурстарды өндүрүүгө карата биосферанын	Биосфера абалынын өзгөрүү кооптуулугу	Токой агенттиги, Экотехинспекция,

	өзгөрүшү	жөндөмүнүн кескин өзгөрүшү: - жаныбарлардын, өсүмдүктөрдүн түрлөрүнүн жок болушу	тууралуу маалымат	Биология институту
4 5	Жаратылыш чөйрөсүнүн радиоактивдүү булгануусунун өзгөрүшү	Топуракта жана деңиз суусунда радионуклиддердин концентрациясы айлана-чөйрөнүн компоненттеринин (объекттеринин) жол берилген орточо жылдык салыштырмалуу активдүүлүгүнөн жогору (атмосфера, жер үстүндөгү суулар, топурак, деңиз чөйрөсү); - айыл чарба жана токой азыктарынын үлгүсүндөгү радионуклиддердин концентрациясы кабыл алынган УЖДдан (убактылуу жол берилген деңгээлден) жогору	Радиоактивдүү заттарды (РЗ) чыгаруу (чыгаруу коркунучу) менен байланышкан авариянын кооптуулугу тууралуу маалымат	Экотехинспекция, Токой агенттиги, КСЖИА
IV. Биологиялык-социалдык мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар				
4 6	Адамдардын массалык түрдөгү жугуштуу оорулары	Калктын жана алардын кээ бир топторунда оорулардын таркашы: - экзотикалык жана өтө коркунучтуу эмес жугуштуу оорулардын сейрек учурлары; - коркунучтуу жугуштуу оорулардын топтошкон учурлары; - жугуштуу оорулардын эпидемиялык тез	Кооптуу жана массалык түрдөгү инфекциялык оорулардын жана эпидемиялардын фактылары жөнүндө маалымат	ССМ

		таралышы; - эпидемия; - пандемия		
4 7	Жаныбарлардын массалык түрдөгү инфекциялык оорулары	Жаныбарлардын арасында оорулардын таркашы: - экзотикалык жана өзгөчө коркунучтуу жугуштуу оорулардын сейрек учурлары; - энзоотиялар; - эпизоотиялар; - панзоотиялар; - этиологиясы аныкталбаган жугуштуу оорулар; - жаныбарлардын массалык түрдө кырылышы	Жаныбарлардын өзгөчө кооптуу ооруларынын козгоочуларын аныктоо жана ветеринардык коргоо иш-чараларын жүргүзүү тууралуу маалымат. Эпизоотикалык, фитопатологиялык жана токсикологиялык контролдоонун жыйынтыктары тууралуу маалымат	Ветинспекция
4 8	Айыл чарба өсүмдүктөрүнүн оорулардан, отоо чөптөрдөн жана зыянкечтерден массалык түрдө зыян тартышы	Жаныбардын жана өсүмдүктөрдүн арасында оорулардын таркашы: - күчөп бараткан эпифитотия; - пантофитотия; - этиологиясы аныкталбаган өсүмдүктөрдүн оорусу; - инвазиялар (курт-кумурскалардын капташы)	Жаныбардын жана өсүмдүктөрдүн оорулардын аныкталганы тууралуу маалымат: - күчөп бараткан эпифитотия; - пантофитотия; - этиологиясы аныкталбаган өсүмдүктөрдүн оорулары; - инвазиялар (курт-кумурскалардын капташы)	АЧТӨММ

Эскертүү: Өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун бирдиктүү системасынын катышуучулары берген маалыматтарды Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин Өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү, божомолдоо департаменти (ӨКМЖБД) топтойт.

Кыскартуулардын тизмеси:

ӨКМ

- Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлиги

Кыргызгидромет

- Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Гидрометеорология агенттиги

КСЖИА	- Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Калдык сактоочу жайлар менен иштөө боюнча агенттиги
ӨКМЖБД	- Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин Өзгөчө кырдаалдарга мониторинг жүргүзүү, божомолдоо департаменти
ССТКМА	- Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы "Сел жана суу ташкындарынан коргоо" мамлекеттик агенттиги
ККББ	- Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Кризистик кырдаалдарда башкаруу борбору
ТЖМ	- Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлиги
АЧТӨММ	- Кыргыз Республикасынын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги
ССМ	- Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги
МСЭКД	- Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин Оорулардын алдын алуу жана мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөл департаменти
ӨЭЖПМК	- Кыргыз Республикасынын Өнөр жай, энергетика жана жер казынасын пайдалануу мамлекеттик комитети
Курулуш агенттиги	- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги
Токой агенттиги	- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Курчাপ турган чөйрөнү коргоо жана токой чарбасы мамлекеттик агенттиги
Экотехинспекция	- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Экологиялык жана техникалык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекция
Ветинспекция	- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Ветеринардык жана фитосанитардык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекция
ИИМ	- Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлиги
ММТМ	- Кыргыз Республикасынын Маданият, маалымат жана туризм министрлиги
Биология институту	- Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Биология институту
Сейсмология институту	- Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Сейсмология институту
Геология институту	- Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Геология институту
Суу маселелери институту	- Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер

ГЖКӨИ	<p>академиясынын Суу маселелери жана гидроэнергетика институту</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Геомеханика жана жер казынасын өздөштүрүү институту
"Геоприбор" ИИБ	<ul style="list-style-type: none"> - Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Геомеханика жана жер казынасын өздөштүрүү институтунун "Геоприбор" илимий-инженердик борбору
УЭХК	<ul style="list-style-type: none"> - "Улуттук энергетикалык холдинг компаниясы" ачык акционердик коому
БАЖИИ	<ul style="list-style-type: none"> - Борбор-Азиялык Жерди колдонмо изилдөө институту
Суу агенттиги	<ul style="list-style-type: none"> - Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Суу ресурстары мамлекеттик агенттиги

4-тиркеме
*(Кыргыз Республикасынын
 Өкмөтүнүн
 2019-жылдын 23-
 октябрындагы
 № 569 [токтомуна](#))*

Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине талдоо жана баалоо жүргүзүүнүн ТАРТИБИ

1-глава. Жалпы жоболор

1. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине талдоо жана баалоо жүргүзүүнүн тартиби (мындан ары - Тартип) Кыргыз Республикасынын аймактарында жана объектилерде, өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин баалоо жана талдоо жүргүзүү боюнча натыйжаларды баяндоого жана иштин мазмунуна, иштин тартибине анын талдоосуна болгон жалпы талаптарды аныктайт.

2. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин талдоо жана аларга баа берүү төмөндөгү максаттарда жүргүзүлөт:

1) учурдагы тобокелдиктерди (аярлуулуктарды жана коркунучтарды/кооптуулуктарды) өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин азайтуу/жеңилдетүү;

2) өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигинин өзгөрүлмө факторлоруна ыңгайлашуу;

3) өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктеринин андан ары өөрчүүсүнүн алдын алуу.

3. Ушул Тартиптин максаттарын аткарууда төмөндөгү негизги түшүнүктөр колдонулат:

1) **кырсык** - коомдун жашоо шарттарынын олуттуу бузулушу, адамдардын кырсыктарга болгон аярлуулугун күчөтүп, ири өлчөмдөгү адамдардын курмандыктарына алып келген жана коомдун өздүк ресурстарынын эсебинен жеңип чыгуу мүмкүнчүлүгүнөн ашкан көлөмдүү экологиялык зыян тартуу;

2) **табигый кырсык** - кыйратуучу табигый жана (же) табигый-антропогендик кубулуштар же өтө чоң өлчөмдөгү процесстер, булардын натыйжасында адамдардын өмүрүнө жана ден соолугуна коркунуч алып келүүсү мүмкүн же коркунуч алып келген, материалдык байлыктарды жана айлана-чөйрөнүн компоненттерин кыйратуучу же жок кылуучу кубулуш же процесс;

3) **өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин баалоо бул** - потенциалдуу коркунучтарды/кооптуулуктарды талдоо жолу менен мүмкүн болгон кесепеттердин тобокелдиктеринин масштабдарын жана табиятын аныктоо жана аярлуулуктун учурдагы шарттарына баа берүү, бул шарттар адамдарга, мүлктөргө, жашоо тиричилигинин каражаттарына жана айлана-чөйрөгө потенциалдуу зыян келтирүүсү мүмкүн;

4) **чыгымдарды баалоо** - чыгымдарды акчалай же нукура көрсөткүчтөр аркылуу аныктоо;

5) **потенциалдуу кооптуу объект** - мындай объектиде оңой от алуучу, жарылуучу, радиоактивдүү, коркунучу бар химиялык, биологиялык уулуу заттар өндүрүлөт, кайра иштетилет, сакталат, же ташылат. Мындай уулуу заттар өзгөчө кырдаалдар пайда болуусуна реалдуу коркунучтарды туудурат. Инженердик-техникалык жана башка курулуштар жана объектилер белгилүү бир жагдайларда өзгөчө кырдаалдардын пайда болуусунун реалдуу коркунучун жаратат;

6) **потенциалдуу коркунучтуу участок** - тез өрчүп бара жаткан кооптуу табигый кубулуштардын жана техногендик процесстердин пайда болуу тобокелдиктерине кабылуучу аймак (жердин, суунун же абанын мейкиндиги). Өзгөчө кырдаалдар коркунучтарын мезгили менен байкоо жүргүзүү аркылуу жана өзгөчө кырдаалдардын кесепеттеринин социалдык-экономикалык чыгымдарына баа берүү жолу менен потенциалдуу коркунучтуу участок деп табылат;

7) **кырсыктардын тобокелдиги** - бул кырсыктардын кесепетинен мүмкүн болгон жоготуулар. Мындай жоготуулар адамдардын курмандыктары жана материалдык, экономикалык, экологиялык чыгымдар менен туюндурулат;

8) **кырсыктардын тобокелдиктерин азайтуу** - калкка жана аймактарга кырсыктардын таасирин төмөндөтүү боюнча иш-чаралардын комплекси, тобокелдиктердин себептүү факторлорун системалык талдоо жүргүзүүнүн жана көзөмөлдөөнүн негизинде, ошондой эле жаратылыш байлыктарын рационалдуу пайдалануунун негизинде өзгөчө кырдаалдарга даярдыктарын жогорулатуу;

9) **аярлуулук** - физикалык, социалдык, экономикалык жана экологиялык факторлордун жаралуу кесепеттеринин таасиринен коомдун жабырлануусуна алып келүүчү шарттардын жана процесстердин комплекси. Кырсыктардын тобокелдиктерин азайтуу жөнүндөгү контексттерде аярлуулук жалпы статикалык абал катары каралбай, коркунучтардын так болушу менен аныкталат;

10) **аймактын аярлуулугу** - структуралык жана физикалык аярлуулук - кооптуу окуянын натыйжасында кызмат түзүмүнүн же тейлөө тармактарынын (электр энергиясы, суу ж.б.у.с.) бузулуусунун ыктымалдык даражасы же такыр иштен чыгуу даражасы;

11) **зыян** - адамдардын курман болуусу, материалдык жоготуулар жана экономикалык объектилердин, инфраструктуранын жана айлана-чөйрөнүн жабырланышы (бузулушу) менен байланышкан чыгымдар;

12) **өзгөчө кырдаал** - Кыргыз Республикасынын белгилүү бир аймагында адамдардын курман болуусу, адамдардын ден соолугуна же айлана-чөйрөгө зыян келүүсү, олуттуу материалдык чыгымдарга жана адамдардын жашоо шарттарынын бузулуусуна алып келиши мүмкүн болгон же алып келген коркунучтуу табигый же техногендик кубулуштун, авариянын, катастрофанын, табигый же башка кырсыктын, заманбап кыйратуучу каражаттардын тийгизген таасирлеринин натыйжасында түзүлгөн кырдаал.

4. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерин азайтуу үч негизги компонентти камтыйт:

1) өзгөчө кырдаалдарга (кырсыктарга) баа берүү жана талдоо - ар кандай коркунучтар жана аярлуулуктун кырдаалдары менен байланышкан тобокелдиктердин мүнөздөмөсүн жана масштабдарын салыштырмалуу талдоо менен туюндурулат. Бул тобокелдиктер ошол аймактагы адамдарга, мүлккө, жашоого керектелүүчү каражаттарга, инфраструктурага жана тейлөөлөргө зыян келтириши жана чыгымдарга алып келүүсү мүмкүн;

2) өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин алдын алуу же митигациялоо (жеңилдетүү), коркунучтун же аярлуулуктун деңгээлин азайтуу жолу менен тобокелдиктин алдын алуу же митигациялоо иштери боюнча ишмердүүлүктү камтыйт. Мындай ишмердүүлүккө саясий, укуктук жана административдик чараларды колдонуу, ошондой эле пландоо жана инфраструктуралык аракеттер менен жетишүүгө болот;

3) кырсыктарга даяр болуу, калктын арасында курмандыктардын санын, зыяндын масштабын жана чыгымдарды (эгер ушундай окуялар катталса) азайтууга багытталат. Башкача айтканда, өз ара жардам берүү потенциалын күчөтүү, тез кабарлоо тутумун ишке киргизүү, атайын даярдыктарды жана машыгууларды өткөрүү жолдору менен кырсыктарга даяр болууга болот.

5. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин талдоо жана баа берүү, Кыргыз Республикасындагы бардык административдик аймактарга, уюмдарга жана мекемелерге, анын ичинен потенциалдуу коркунучу бар объектилерге жана потенциалдуу коркунучу бар участкаларга, ошондой эле экономикалык олуттуу маанидеги объектилерге жүргүзүлүүгө тийиш.

6. Жарандык коргонуу боюнча иш-чараларын пландоо максатында, өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүүнүн негизги көрсөткүчтөрү төмөндөгүлөрдү камтууга тийиш:

1) кырсыктардан жабырлануучу тилкени баяндоо;

2) терс кесепеттердин таасирлерине дуушар болгон калктын жана инфраструктуранын саны (социалдык-маданий багытындагы объектилер жана инженердик коммуникациялар);

3) калк арасындагы мүмкүн болгон курмандыктардын божомолу;

4) мүмкүн болгон материалдык жоготуулардын (экономикалык зыян) божомолу.

7. Адистештирилген ишканалардагы өзгөчө кырдаалдардын тобокелдиктерине (кырсыктарга) баа берүү жана талдоо жүргүзүү учурунда же тобокелдиктердин айрым бир түрлөрү боюнча негизги натыйжаларына кеңейтилип баа берилүүсү мүмкүн.

2-глава. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигине баа берүүнүн жана талдоо жүргүзүүнүн негизги принциптери

8. Өзгөчө кырдаалдарын тобокелдиктерине (кырсыктарга) баа берүү жана талдоо жүргүзүүдө ар кандай структуралардын жана уюмдардын (бардык кызыктар структуралардын катышуу принциби) өкүлдөрү катышууга милдеттүү. Аларга Жарандык коргонуунун башкаруу органдары, мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, жетекчилик кылуучу уюмдар жана мекемелер, ар кандай жарандык коомдун өкүлдөрү кирет.

9. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоо жүргүзүүгө жооптуу органдар, тобокелдиктерге баа берүү боюнча материалдарды даярдоого жана талкуулоого коомчулуктун катышуусун камсыздоого милдеттүү. Бул тобокелдиктерге баа берүү жана талдоо жүргүзүү процессинин ажырагыс бөлүгү болуп эсептелет (ачык айкындуулук жана коомчулуктун пикирин эске алуу принциби).

10. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерин талдоо жана баа берүү боюнча материалдарды коомчулук менен талкуулоону, тобокелдиктерге баа берүү жана талдоо боюнча жооптуу органдар жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен биргеликте уюштурушат.

11. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктар) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоо боюнча материалдар негизделиши, тастыкталуусу зарыл жана изилдөөлөрдүн/баа берүүнүн жана талдоонун натыйжалары көрсөтүлүүгө тийиш. Бул натыйжалар түрдүү кооптуулуктар менен коркунучтардын өз ара байланышын эске алуу менен, ошондой эле социалдык жана экономикалык факторлорду эске алуу менен аткарылат (негизделүүлүк жана айкындуулук принциби).

12. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоолорду жүргүзүү, Жарандык коргонуунун мамлекеттик тутумунун ишмердүүлүгүнүн алкагында, негиз болуучу өзгөчө кырдаалдарды алдын алуу, даяр болуу жана кесепеттерин жоюу боюнча иш-чараларды жүргүзүүнүн иш-кагаздарын даярдоонун бардык этаптарында милдеттүү болуп саналат.

13. Калкты жана аймактарды өзгөчө кырдаалдан коргоо боюнча иш-чараларды көзөмөлдөөдө жана мониторинг жүргүзүүдө, тобокелдиктерге баа берүүнүн жана талдоонун жыйынтыктары негиз болуп эсептелет.

3-глава. Тобокелдиктерге баа берүү жана талдоо жүргүзүүнүн этаптары жана жооптуу органдар

14. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоо жүргүзүү процесси, Жарандык коргонуу боюнча иш-чараларын пландоо максаты үчүн төмөндөгү негизги этаптарды камтууга тийиш:

1) кооптуулуктарды жана тобокелдиктердин пайда болуу ыктымалдуулугун талдоо (тобокелдиктердин идентификациясы) ;

2) потенциалдуу таасирлерди жана аярлуулуктарды талдоо;

3) тобокелдиктердин деңгээлин аныктоо, жоготууларды жана келтирилген зыяндарды баалоо.

15. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоо процесстерин жүргүзүүдө, зарыл болгон учурда кошумча этаптар каралышы мүмкүн. Бул этаптар, талдоо жана баа берүү иштерин жүргүзүүгө, жалпы сурап-билүү маалыматтарын топтоого жана тобокелдиктерди талдоо жана баа берүү боюнча ишмердүүлүктүн натыйжаларын даярдоого багытталган.

16. Жарандык коргонуунун координациялоочу органдары - Жарандык коргонуу боюнча комиссиясы тобокелдиктерге баа берүү жана талдоо жүргүзүү боюнча жооптуу орган болуп саналат.

17. Республикалык деңгээлдеги өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоо жүргүзүү, Жарандык коргонуу боюнча ведомстволор аралык комиссиянын ишмердүүлүгүнүн алкагында ишке ашырылат.

18. Аймактык жана объекттик деңгээлде тобокелдиктерге баа берүү жана талдоо иштерин жүргүзүү аймактык жана объекттик Жарандык коргонуу боюнча тиешелүү комиссиясы тарабынан жүргүзүлөт.

19. Аймактык деңгээлде өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине талдоо жана баа берүү иштерин өткөрүүдө, изилденип жаткан аймактагы өрчүгөн баардык коркунучтарга/кооптуулуктарга баа берилет.

20. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү жана талдоо иштерин жүргүзүү үчүн, Жарандык коргонуу боюнча комиссиясы өзүнүн курамында өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерине баа берүү боюнча атайын жумушчу топторду түзөт.

21. Жумушчу топтордун курамдарына адистер, атайын адистештирилген министрликтердин жана ведомстволордун эксперттери, ошондой эле кызыктар тараптардын өкүлдөрү тартылат.

4-глава. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) пайда болуу ыктымалдуулугун жана коркунучтарын талдоо (тобокелдиктердин идентификациясы)

22. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) коркунучтарын жана пайда болуу ыктымалдуулугун (тобокелдиктердин идентификациясы) талдоодо жана алардын мүнөздөмөлөрүн аныктоодо, Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаалдардын жиктелиши жана аларды баалоонун критерийлери жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомун, Кыргыз Республикасындагы өзгөчө кырдаалдарга комплекстүү мониторинг жүргүзүүнүн жана божомолдоонун Бирдиктүү тутумунда берилген маалыматтарды, өзгөчө кырдаалдарга чара көрүү боюнча даярдыгын милдеттүү түрдө жетекчиликке алуу зарыл.

23. Коркунучтардын жана тобокелдиктердин пайда болуу ыктымалдуулугун (тобокелдиктердин идентификациясы) талдоо иштерине төмөндөгү негизги иш-чаралар кирет:

- 1) көрсөткүчтөрдү (маалыматтарды) талдоо жана чогултуу;
- 2) коркунучтарды картага түшүрүү.

24. Маалыматтарды топтоо жана талдоо иш-чараларын жүргүзүү учурунда изилденүүчү аймак/объект боюнча төмөндөгү маалыматтардын категориялары жалпылануусу зарыл:

1) аймактар үчүн - физико-географиялык өзгөчөлүктөр, өнөр жай өндүрүштүк объектилери үчүн - техникалык мүнөздөмөлөр;

2) социалдык-экономикалык мүнөздөмө;

3) изилденүүчү аймактагы потенциалдуу кооптуу процесстер жана кубулуштар жана алардын жаралуу статистикасы (же потенциалдуу кооптуу технологиялык процесстер жана объектилерде колдонулуучу заттар).

25. Аймактар жана объектилер үчүн жогоруда көрсөтүлгөн маалыматтардын категориялары боюнча типтүү аталышы жана маалыматтардын курамы, Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан белгиленет.

26. Кооптуулуктарды картага түшүрүү, ар түрдүү мүнөздөгү потенциалдуу кооптуу процесстердин жана кубулуштардын, жабырлануу тилкелерин белгилөө

менен карталарын/чиймелерин иштеп чыгарууну/түзүүнү жайланышын/таркап кетүүсүн өзүнө камтыйт.

27. Потенциалдуу кооптуулуктардын таркалуусунун картасы/чиймеси, жердин жалпы географиялык элементтерин (гидрографиялык тармак, рельефтин элементтери, инженердик тармактар, имараттар жана курулмалар); жабырлануусу мүмкүн болгон тилкелерин жана участкаларын; тариздөө элементтерин (шарттуу белгилер, аталыштар ж.б.у.) чагылдырууга тийиш. Карта/чиймелердин масштабы изилдөөнүн тереңдигине жараша аныкталат.

28. Кооптуулуктарды картага түшүрүү иштери атайын адистештирилген/профилдүү уюмдарды тартуу менен же тиешелүү эксперттерди жалдоо менен ишке ашырылат.

29. Картага түшүрүү нормалары, талаптары жана ыкмалары - ар кандай багыттуу карталарды иштеп чыгарууну/түзүүнү жөнгө салуучу, тиешелүү профилдик жана ведомстволук ченемдик укуктук актылары менен аныкталат.

30. Айыл аймактары деңгээлинде кооптуулук карталарын, сапаттык ыкмалар (эксперттик же статистикалык) аркылуу түзүүгө уруксат берилет.

31. Тобокелдиктерди идентификациялоо этабынын негизги натыйжалары/көрсөткүчтөрү болуп, жогоруда көрсөтүлгөн маалыматтардын категориясын жана потенциалдуу кооптуулуктардын тарап кетүү картасын камтыган маалымат базасы саналат.

5-глава. Потенциалдык таасирлерди жана аярлуулукту талдоо

32. Потенциалдык таасирлерди жана аярлуулукту талдоо боюнча иш-чаралардын курамына төмөнкүлөр кирет:

1) кырсыктардын таасирлеринин ыктымалдуу күчүнө, кооптуулуктун/коркунучтун пайда болуусуна (кайталоо көрсөткүчүнө) баа берүү;

2) инфраструктуранын жабырлануусуна, анын ичинен аймактын аярлуулугуна баа берүү;

3) кооптуулуктан/коркунучтан калктын жабырлануусуна, анын ичинен калктын аярлуулугуна баа берүү.

33. Кооптуулуктун/коркунучтун жаралуу ыктымалдуулугу (кайталануу көрсөткүчтөрү), кооптуу окуялардын (өзгөчө кырдаалдардын) жаралуусу статистикалык маалыматтардын негизинде бааланат. Айыл аймактык деңгээл үчүн статистикалык маалыматтар жок болгон учурда, эксперттик баалоо боюнча ыктымалдуулукка баа берүүгө жол берилет.

34. Ыктымалдуулукка баа берүү учурунда, өөрчүгөн (пайда болгон) кооптуулуктардын/коркунучтардын ичинен, эң кооптуу процесстерге жана кубулуштардын кайталап жаралуусуна басым жасалат.

35. Ыктымалдуулуктарга баа берүүнүн негизги параметрлери болуп, күтүлүүчү терс кубулуштардын кайталанышы, масштабы (күчү, интенсивдүүлүгү ж.б.у.) жана убактысы эсептелет.

36. Калктын жана инфраструктуранын жабырлануусуна баа берүү, кооптуулук/коркунучтардын таркалуу картасы менен ишке ашырылат. Алардын негизинде изилденүүчү аймакта жана объектиде туруктуу жана убактылуу жашаган калктын саны, потенциалдуу кооптуулуктарга дуушар болгон инфраструктуранын түрлөрү жана саны аныкталат.

37. Калктын жана инфраструктуранын аярлуулугуна баа берүү физикалык, социалдык, экономикалык жана экологиялык факторлор менен аткарылат.

38. Калктын аярлуулугуна баа берүү, калктын жабырлануу даражасын аныктоо үчүн жана өзгөчө кырдаалдарга каршы аракеттенүү потенциалын (даяр болуу деңгээли, техникалык жана башка жабдуулардын болуусу ж.б.у.) аныктоо максатында жүргүзүлөт.

39. Инфраструктуранын аярлуулугуна баа берүү, инженердик-коммуникациялардын, маданий-социалдык маанидеги жана башка объектилердин мүмкүн болгон жабырлануу даражасын аныктоо үчүн жүргүзүлөт.

40. Калктын аярлуулугуна баа берүү талаптары, Жарандык коргонуу тармагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан белгиленет.

41. Инфраструктуранын аярлуулугун баалоо курулуш боюнча ченемдик жана методикалык документтерге ылайык жүргүзүлөт.

6-глава. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигинин деңгээлин аныктоо, чыгымдарды жана зыянды баалоо

42. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигинин деңгээлин аныктоо, чыгымдарды жана зыянды баалоо өзгөчө кырдаалдар келип чыккан учурда адам өмүрүнүн кыйылуу ыктымалдыгын жана күтүлүүчү материалдык зыянды божомолдоо максатында аткарылат.

43. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) кесепетинде келтирилиши мүмкүн болгон чыгымдын өлчөмү жабыркаган объектилерди калыбына келтирүү наркын колдонуу менен (калыбына келтирүү наркынын принциби) эсептелет.

44. Мүмкүн болуучу чыгым финансы-экономикалык уюмдарды же ушул жаатта адистешкен эксперттерди тартуу менен эсептелет.

45. Чыгымдарды жана зыянды баалоо боюнча методикалар жана талаптар Жарандык коргонуу жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан аныкталат.

7-глава. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерин талдоо жана баалоо боюнча материалдарга коюлуучу талаптар

46. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдиктерин талдоо жана баалоо боюнча материалдар изилдөөгө алынган аймак/объект боюнча маалыматтарды жана өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин баалоонун негизги көрсөткүчтөрүн камтыган отчет түрүндө таризделет.

47. Отчетто көрсөтүлгөн маалыматтар объективдүү жана реалдуу болууга тийиш.

48. Тобокелдиктерди талдоо жана баалоо боюнча материалдар зыян тартуулардын, аярлуулуктардын жана тобокелдиктердин ар кандай карта/схемалары менен толукталышы мүмкүн.

49. Өзгөчө кырдаалдардын (кырсыктардын) тобокелдигин талдоо жана баалоо отчету тобокелдикти талдоого жана баалоого жооптуу органдын жетекчиси - Жарандык коргонуу боюнча тиешелүү комиссия тарабынан бекитилет.